

Seminár 15 let Archivu bezpečnostních složek
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR
22. január 2024

Archív Ústavu pamäti národa

◦ vznik ◦ postavenie ◦ úlohy ◦ činnosť

Jerguš Sivoš

Zákon č. 553/2002 Z. z.

- 19. august 2002 – prijatie zákona o sprístupnení dokumentov a o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 – 1989 a o založení Ústavu pamäti národa,
- 28. september 2002 – účinnosť zákona a vznik ÚPN.

Predmet zákona (vo vzťahu k archívu):

- ⦿ Upravuje evidovanie, zhromažďovanie, sprístupňovanie, zverejňovanie, správu a využívanie dokumentov bezpečnostných orgánov,

Zákon č. 553/2002 Z. z.

Úlohy ÚPN:

- ⊙ sprístupňovať prenasledovaným osobám dokumenty o ich prenasledovaní,
- ⊙ systematicky zhromažďovať, odborne, vedecky a dokumentačne spracovávať všetky druhy informácií, dokladov a dokumentov vzťahujúcich sa na dobu neslobody.

Organizácia ÚPN:

- ⊙ Podrobnosti o vzniku a činnosti organizačných zložiek, o ich postavení a vzťahy medzi nimi upravuje organizačný poriadok ústavu.

ZÁKON NEUPRAVUJE VZNIK, POSTAVENIE ANI ÚLOHY ARCHÍVU!

Kreovanie archívu

- 1. máj 2023 – Ján Langoš predsedom Správnej rady → začiatok činnosti ÚPN,
- 6. jún 2023 – SpR ÚPN prijala Organizačný poriadok → vznik Sekcie archívu
(K 31. marcu 2004 mala sekcia 6 zamestnancov),
 - Štruktúra ÚPN:
 - Kancelária predsedu Správnej rady
 - **Sekcia archívu**
 - Sekcia vedeckého výskumu a bádania
 - Sekcia sprístupňovania
 - Sekcia informatiky
 - Sekcia právnych analýz a rekonštrukcie dokumentov
 - Oddelenie ekonomiky a správy
- 7. júl 2004 – OAR MV SR priznal štatút špecializovaného verejného archívu
→ **Archív ÚPN so sídlom v Bratislave**

Štruktúra archívu

- apríl 2005:
 - riaditeľ (1)
 - sekretariát (1)
 - oddelenie archiválií po bývalej ŠtB (4)
 - oddelenie archiválií po ostatných bezpečnostných zložkách (3)
 - oddelenie bádateľne a knižnice (4).
- 2007:
 - riaditeľ (1)
 - sekretariát (1)
 - oddelenie písomností ŠtB a iných bezpečnostných zložiek (2)
 - oddelenie bádateľne a knižnice (6)
 - referát prípravy a ochrany archívnych dokumentov (1).

Štruktúra archívu

- september 2020:

- riaditeľ (1)
- sekretariát (1)
- oddelenie fondov a zbierok (4)
- oddelenie bádateľne a knižnice (13)
 - referát bádateľne (5)
 - referát knižnice (1)
 - referát sprístupňovania (dovtedy samostatná zložka, 2)
 - referát digitalizácie (dovtedy pod IT, 4)
- oddelenie evidencií a databáz (4)

Preberanie dokumentov

- **Dohody:**
 - Slovenská informačná služba (04. 09. 2003)
 - Vojenské obranné spravodajstvo (04. 02. 2004)
 - Ministerstvo vnútra SR (02. 02. 2005)

Stav k 31. 12. 2005:

Úrad	Materiál	Frekvencia odovzdávania	Počet krabíc	Bežné metre
SIS	Zväzková agenda	20	4703	909
	Útvary ŠtB	1	1859	
	Neusporiadané	8	1710	
VOS	Útvary VKR	1	215	24
A MV SR Levoča	Centrálne fondy	2	1027	112
A MV SR Nitrianska Streda	Personálne spisy	4	4673	514
SPOLU		36	14 187	1559

Preberanie dokumentov

- 2006:
- fondy a osobné spisy príslušníkov MV z A MV SR v Levoči a Nitrianskej Stredy
 - dokumenty Oddelenia na dokumentáciu zločinov komunizmu MS SR (5,5 bm).
- 2007:
- dokumentácia SANO (násilne odvláčené NKVD, 30 bm),
 - dokumenty útvarov sledovania XII. S-ZNB a S-ŠtB B. Bystrica (3 bm),
 - dokumenty z činnosti Blahoslava Hrubého (17 bm).
- 2011:
- personálna dokumentácia z A MV SR Nitr. Streda (6946 spisov, 1165 škatúl).

Preberanie dokumentov

Uznesenie vlády k informácii o neplnení povinnosti niektorých štátnych orgánov voči Ústavu pamäti národa č. 555/2020 z 9. septembra 2020

- 2021: ○ Ministerstvo spravodlivosti SR
 - Okresný súd Bratislava V (spisy §109 trestného zákona) – **34 škatúl**,
 - Registratúra MS SR – rehabilitačné spisy osôb a spisy vyplatených odškodnení oprávneným osobám na základe zákonov č. 119/90, č. 305/1999, č. 105/2002, č. 547/2005 – **1069 škatúl**.
- Stredisko personálnej registratúry MV v Nitrianskej Strede
 - osobné spisov príslušníkov MV - **192 spisov**.
- Vojenské spravodajstvo
 - osobná dokumentácia príslušníkov VKR spisy – **30 spisov a 2 OEK**.

Preberanie dokumentov

- 2022: ○ Ministerstvo spravodlivosti SR
 - Rehabilitačné spisy osôb a spisy vyplatených odškodnení oprávneným osobám na základe zákonov č. 119/1990 Z.z., č. 305/1999 Z.z., č. 105/2002 Z.z. a č. 547/2005 Z.z.
– 582 škatúl,
- Stredisko personálnej registratúry MV SR v Nitrianskej Strede:
 - Osobná dokumentácia príslušníkov MV (nar. 1939 až 1971) – 4540 spisov a 291 OEK.
- Slovenský národný archív, fondy:
 - Hlavné veliteľstvo Hlinkovej gardy a okresné veliteľstvá Hlinkovej gardy
 - Ústredňa štátnej bezpečnosti v Bratislave,
 - Zemská úradovňa štátnej bezpečnosti v Bratislave,
 - Odbočka Ústredne štátnej bezpečnosti pri Policajnom riaditeľstve v Prešove,
 - Šefik Kevič a spol.

V celkovom množstve 1312 archívnych škatúl a 35 úradných kníh.

Preberanie dokumentov

- 2023: ○ Ministerstvo spravodlivosti SR (zo súdov):
 - Okresný súd Galanta – spisy registra Rt (1990 – 1991) – 25 šk.
 - Okresný súd Humenné (čiastočne) – spisy registra Rt (1990 – 1991) – 40 šk.
 - Okresný súd Prievidza – spisy registra Rt (1990 – 1992) – 27 šk.
 - Okresný súd Bratislava IV – spisy registra Rt (1990 – 1992) – 105 šk.
 - Okresný súd Trnava – spisy registra Rt (1990 – 1997) – 5 kníh a 245 šk.

V celkovom množstve 442 šk. (55,25 bm)

Dokumenty sú v správe ÚPN na neurčito. V zmysle zákona sú kultúrnym dedičstvom, nezničiteľnými archiváliami, vrátane personálnych spisov, ktoré by inak boli ako registratúrne záznamy po uplynutí lehoty zničené.

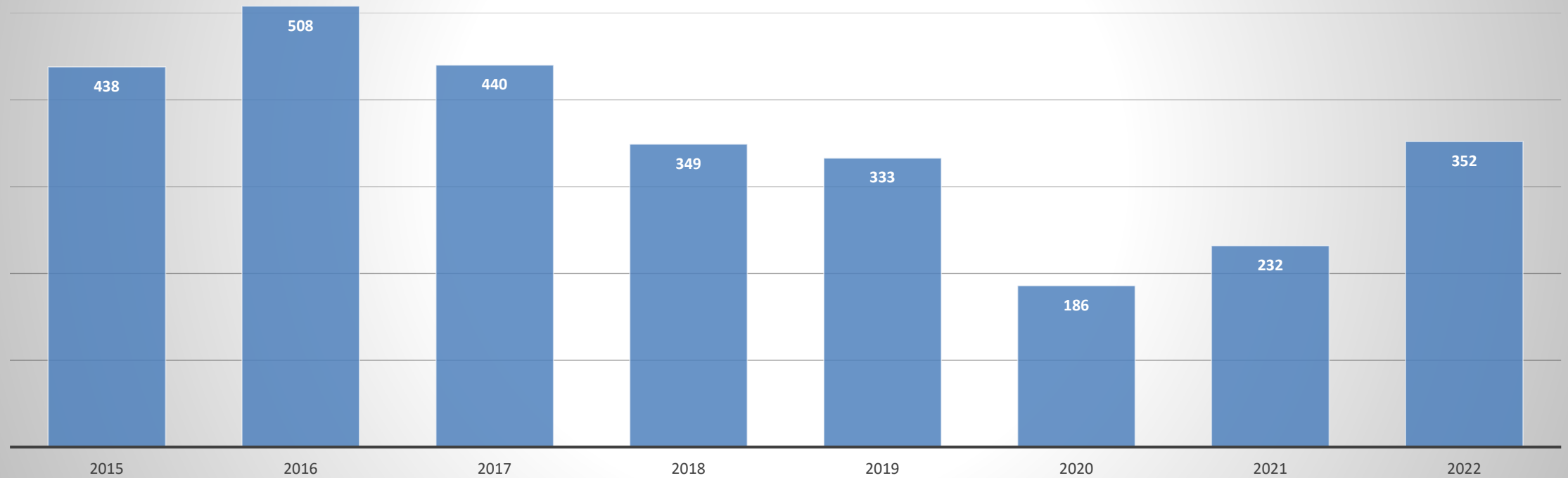
Stav spracovania

K 31. 12.	Počet fondov a zbierok	V správe (bm)	SPRACOVANÉ (v bm)			NESPRACOVANÉ (v bm)
			celkovo	inventarizované	neinventarizované	
2019	455	2019,958	1794,378	1645,633	148,745	225,58
2020	460	2044,333	1804,253	1650,508	153,745	240,08
2021	455	2144	1813,528	1654,533	158,995	330,472
2022	507 [☆]	2203	1832,102	1659,667	172,435	370,898
2023	507	2500	1851,052	1670,417	180,635	648,948

☆ Počet archívnych fondov a zbierok bol prehodnotený a upravený v rámci zmeny kritérií pre určenie archívnych fondov.

Bádatelňa

Počet bádateľských návštev

Digitalizácia

Rok	Počet digitalizovaných strán		
	Spolu	Papier	Mikrofiše
2022	132 675	108 637	21 415
2021	132 343	114 156	18 187
2020	123 529	92 498	31 031
2019	164 985	127 992	36 993
2018	169 000	124 500	44 500
2017	192 176	141 919	50 257

Knižnica

- Archív ÚPN spravuje:
 - historickú knižnicu bývalého Ústavu marxizmu-leninizmu,
 - knižničný súbor periodických tlačí z bývalého vydavateľstva ÚV KSS Pravda,
 - príručnú knižnicu ÚPN (7215 publikácií),
v celkovom rozsahu 939 bm.
- V súčasnosti sa pripravujú podklady na registráciu knižnice na MK SR.

Ďakujem za pozornosť!

